

NGĀ WHAKAMAHARATANGA MŌ TE MARAMA O WHIRINGA-Ā-NUKU

Ko ēnei kōrero he mea tango mai i ngā pukapuka mā ngā tamariki kura o te tau 1929. I ērā wā hoki e puta ana i ia marama he pukapuka hei kōrero mā ngā tamariki o ngā kura tuatahi, ā nā ēnei pukapuka i mōhio ai ngā tamariki Māori o aua wā, ki te kōrero pākehā. I ia marama, kei te whārangi tuatahi o ia pukapuka, e rārangi ana ngā tino pānga o te ao. Mō te marama o Whiringa-ā-nuku, ko ēnei e whai ake nei:

Te 1 o ngā rā, 1895: Ka mate a Rōre Shaftesbury.

Te 4 o ngā rā, 1864: Ka whakamanatia te Pāremata ki Te Whanga-nui-a-Tara.

Te 5 o ngā rā, 1535: Ka tāngia te Paipera Tapu ki te reo Pākehā.

Te 6 o ngā rā, 1892: Ka mate a Rōre Tennyson.

Te 6 o ngā rā, 1769: Ka kite mai a Kāpene Kuki i Aotearoa.

Te 8 o ngā rā, 1769: Ka ū mai a Kāpene Kuki ki Tūranga-nui-a-Kiwa.

Te 8 o ngā rā, 1908: Ka whakaaetia hei Canberra tū ai te Whare Pāremata o Ahiteteiria.

Te 11 o ngā rā, 1899: Ka timata te pakanga e karangatia ana ko te Pakanga o ngā Poa (Boer).

Te 12 o ngā rā, 1492: Ka ū a Columbus ki San Salvador.

Te 14 o ngā rā, 1066: Ko te pakanga o Heretaunga (Hastings) i tāwāhi.

Te 16 o ngā rā, 1914: Ka whakawhiti atu ki tāwāhi te ope tauā o Aotearoa i te Pakanga Tuatahi o te Ao

Te 20 o ngā rā, 1842: Ka mate mai te wahine rongonui o te ao e mōhiotia ana ko Grace Darling.

Te 21 o ngā rā, 1805: Ko te Pakanga nui o Trafalgar.

Te 25 o ngā rā, 1415: Ko te Pakanga nui o Agincourt.

Te 25 o ngā rā, 1874: Ka taka a Fiji ki raro i te mana o te Karauna o Ingarangi.

Te 27 o ngā rā, 1874: Ka whānau a Kāpene Kuki.

Mō te marama o Whiringa-ā-rangi:

Te 1 o ngā rā, 1895: Ka turetia te Penihana Kaumatua i roto o Aotearoa.

Te 5 o ngā rā, 1914: Ka timata te pakanga i waenganui i Ingarangi me te Whenua Tākoru (Turkey).

Te 11 o ngā rā, 1918: Ka mutu te Pakanga Tuatahi o te Ao i te 11 o ngā haora i te ata.

Te 14 o ngā rā, 1717: Ka kitea te pū o te awa o Nile.

Te 17 o ngā rā, 1869: Ka puare te awa nui o Suez.

Te 18 o ngā rā, 1845: Ka tū a Hōri Kerei hei Kāwana Tianara mō Aotearoa.

Te 20 o ngā rā, 1925: Ka mate a Kuini Arekehanara.

Te 23 o ngā rā, 1864: Ka tū ko Te Whanga-nui-a-Tara te tino tāone o Aotearoa.

Te 28 o ngā rā, 1893: Ka whakaaetia ngā wāhine o Aotearoa kia whai reo, kia whai mana hoki ki te pōti. Ko Aotearoa te whenua tuatahi o te ao i whakaae i ngā wāhine kia whiwhi ki tēnei mahi.

Te 29 o ngā rā, 1791: Ka kitea a Wharekauri, ka huaina ki te tima ko tōna ingoa ko Chatham.

TE WHAKATŌ RĀKAU

Hei whakamaharatanga mō te rua tekau mā rima o ngā tau e noho ana te Arikinui Te Atairangi-kaahu i runga i te ahurewa tapu o ōna mātua, tūpuna, kei te whakatōngia e te Arikinui he rākau ki waho mai i te whare o te Kāwana Tianara i Te Whanga-nui-a-Tara ā te 10 o ngā rā o Whiringa-ā-nuku. Ka whakahaerea he karakia poto i te tuatahi ā ka taka te hākari i muri mai. Mā te Amokapua o te Taura Whiri e whakahaere te karakia.

TE TINO UARATANGA O TE "AHO MATUA"

Mai i te 31 o ngā rā o Here-turi-kōkā ki te 3 o ngā rā o Mahuru i tū ai te kura a Te Taura Whiri ki ngā kaiako e rumaki ana i ā rātou tamariki ki te reo Māori. Ko te marae ātaahua o Kirikiriroa te wāhi i tū ai tēnei hui whakatairanga i te reo Māori. E hia kē nei ngā kaihautū o ngā Kura Kaupapa Māori me ngā Kura Reorua i tae-ā-tinana ki tēnei hui; neke atu i te waru tekau ngā tāngata i haere mai ki te whakapakari i tō rātou reo Māori.

Anei ētahi o ngā tino kaupapa i āta whiriwhirihia i taua hui:

1. He aha ngā tino uaratanga hei whainga mā ngā Kura Kaupapa Māori? Me mau ki te "Aho Matua" hei kawenata mō ngā Kura Kaupapa Māori? Me pēhea ngā Kura Reorua?

2. Me pēhea e pakari ai te reo o ngā kaiwhakaako, kia tika ai te reo e ākona ana e ngā tamariki?

3. Me pēhea e taea ai te arotake tika i ā tātou tamariki?